

שיעור 6

משפט מנהלי:

עוסק ברשות המבצעת בלבד (משטרה, צבא, רבנות, רשות הנמלים, רשות שדות התעופה).
חל גם על הגורמים הפרטיים שמקבלים תקציב מהמדינה (סבסוד).

סדר בדיקה:

1. בדיקת הסמכות – כל החלטה של הרשות המבצעת צריכה להיות מכוח חוק. לפעמים ליסוד זה קוראים עיקרון חוקיות המנהל.
 2. בדיקת פרוצדורה (הליך: כללי צדק טבעי) - ישנם 2 כללי צדק טבעי:
 - א. החובה לתת זכות טיעון – החובה לשמוע (מצד הרשות) – הזכות של הפרט להשמיע טענותיו ביחס להחלטה של הרשות בעניינו.
 - ב. כדי שזכות הטיעון תהיה אפקטיבית צריכים להתקיים 4 תנאים מצטברים:
 - 1) השימוע יהיה תמיד לפני ההחלטה.
 - 2) לתת לפרט שדנים בעניינו מספיק זמן להיערך לשימוע.
 - 3) צריך להודיע לפרט את כל הנימוקים שמובילים את הרשות לרצון לפגוע בו.
 - 4) הזכות לטיעון צריכה להיעשות במקום הולם.
 - אם לא נתנו לי זכות טיעון או שהזכות טיעון לא התקיימה לפי התנאים הנ"ל – הסעדים הם: לבטל את ההחלטה שניתנה, לתת לאחר ההחלטה זכות טיעון, להשאיר את ההחלטה כפי שהיא. **פ"ד באקי** שם נקבעו סעדים אלה.
 - זכות הטיעון אינה כתובה בשום מקום – הזכות הזו היא כלל צדק טבעי ואפשר לגזור את הזכות מהמילה כבוד (סעיפים 2+4 בח"י כבוה"א).
 3. איסור על משוא פנים וניגוד עניינים – אסור שהרשות המחליטה תהיה בעלת דעה קדומה או נטייה מוקדמת לגבי ההחלטה.
 - בג"צ יבטל את ההחלטה במידה וקיים חשש סביר שיש משוא פנים/ניגוד עניינים.
 3. עילות התערבות בשק"ד הרשות (פגמים בשיקול דעת הרשות) ישנם 4 מצבים שונים בהם בג"צ יכול להתערב:
 - א. שיקולים זרים - שיקול שלא רלוונטי להחלטה או לחוק שמכוחו התקבלה ההחלטה. **פ"ד אילנה רסקין נ' המועצה הדתית ירושלים** (1990) – ההחלטה הגיעה מכוח חוק, ההחלטה התקבלה בהליך כללי טבעי (ניתנה אזהרה), אבל קיימים כאן שיקולים זרים – מכיוון שהחוק מדבר על כשרות אוכל בלבד (סעיף 11 בחוק איסור הונאה בכשרות) לכן ההחלטה בעייתית.
בג"צ מתערב רק אם השיקול הזר היה דומיננטי, מרכזי – כמו ערבוב בשר וחלב וכו'.
 - ב. אפליה – יחס שונה לשווים או לכאלה שאין ביניהם שוני רלוונטי. **פ"ד חוקה למדינת ישראל נ' שר האוצר** (1991).
- השופט מסביר שבאפליה יכולים להיות 3 מצבים אפשריים: החוק אומר שחייבים לתת הטבה מסוימת לכולם ומישהו לא מקבל, מצב אחר אומר שחוק אומר שאסור לאף אחד לתת הטבה אבל מישהו קיבל את ההטבה, והמצב האחרון הוא שאין חוק שמכריח לתת או מכריח לא לתת – במצב זה נותנים לשר האוצר את השיקול דעת. במקרה כזה אומר בג"צ כשיש לרשות שיקול דעת צריך להיות קריטריונים שבביל להפעילה.
- העמותה בפ"ד הנ"ל עמדה בקריטריונים ולא קיבלה את ההטבה מכיוון שהגדירו שרק 500 עמותות יקבלו את ההטבה והיא הייתה ה-501 ולכן זה לא נחשב אפליה.
- העדפה מתקנת – לא כל יחס שונה הוא אפליה, לפעמים יחס שונה הוא מוצדק ונקרא העדפה מתקנת. העדפה מתקנת למי? לאוכלוסיות שבתקופה ארוכה מצאו את עצמן מקופחות.

העדפה מתקנת לנשים - חוק החברות הממשלתיות התשל"ה 1975 – סעיף 18 א - ייצוג הולם לשני המינים. מנוסח לשני המינים אבל המצב במציאות הוא שחסרות נשים. רק המדינה יכולה לעשות העדפה מתקנת, אין חובה לחברה פרטית לעשות העדפה מתקנת. נוסח החוק: א) בהרכב דירקטוריון של חברה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים.

ב) עד להשגת ביטוי הולם לייצוג כאמור, ימנו השרים, ככל שניתן בנסיבות העניין, דירקטורים בני המין שאינו מיוצג באופן הולם באותה עת בדירקטוריון החברה.

3 מצבים המשקפים את נסיבות העניין: מצב ראשון – גבר ואישה מועמדים לתפקיד, אם הגבר מתאים והאישה לא, ממנים את הגבר. מצב שני – גבר ואישה מועמדים לתפקיד ושניהם מתאימים, צריך למנות את האישה כל עוד אין מספיק נשים. מצב שלישי – אישה וגבר מועמדים לתפקיד ושניהם מתאימים, אבל לגבר יש ניסיון נוסף, ערך מוסף, במצב זה לא חד משמעי את מי ימנו, ימנו את הגבר אם הערך המוסף שהוא יביא לחברה גדול והחברה זקוקה לערך המוסף הזה. (פ"ד יעל ערן נ' ממשלת ישראל – דוגמא להעדפה מתקנת). העדפה מתקנת צריך לעשות לא רק כשחסרות נשים כמותית אלא גם כשחסרות נשים בתפקידים מסוימים – צריך לבדוק רוחבית פר משרה שיש ביטוי הולם של שני המינים. ג. אי סבירות – החלטה של הרשות המנהלית צריכה להיות סבירה. פ"ד גנור נ' הי"מ (1989) – היועץ המשפטי לממשלה חשב במשך 6 שנים האם להעמיד את הבנקים לדין והחליט בסופו של דבר לא להעמידם לדין. גנור אמרה שהחלטה זו אינה סבירה. בפ"ד הנ"ל בג"צ החליט להעמיד אותם לדין פלילי. יכול להיות שיהיו יותר מהחלטה אחת סבירה והרשות יכולה לבחור כל החלטה מביניהן אבל היא לא יכולה לבחור החלטה שהיא לא סבירה.

ד. היעדר מידתיות – הרשות צריכה החלטה שתהיה מידתית. פ"ד ישראל בן עטייה נ' שר החינוך התרבות והספורט (1996) - בג"צ זיכה את ישראל בן עטייה בסופו של דבר מכיוון שהחלטת שר החינוך אינה הייתה מידתית.

*בודקים במשפט מנהלי תקינות החלטה.

תגיות – משפט מנהלי, סדר בדיקת משפט מנהלי